

Релігійне життя в Україні:

анотований бібліографічний список

2021. – Вип. 1. – 11 с.

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

1. Варфоломій заперечив розкол у православ'ї через автокефалію ПЦУ [Електронний ресурс] // Україна молода. – 2021. – 5 січ. – Електрон. дані. *Йдеться про те, що Вселенський патріарх Варфоломій вважає, що у православ'ї немає розколу. Водночас він не збирається робити "ні кроку назад" щодо української теми. Зокрема, він відкинув звинувачення в папізмі. За словами голови Вселенського патріархату, у православ'ї "немає папи та папізму". Про це Варфоломій заявив у коментарі газеті "То Вґма". Крім того, священнослужителя запитали, як він оцінює курс "нової церкви" в Україні через два роки після надання їй Томосу про автокефалію, та чи не турбується він за загальноправославну єдність. Варфоломій на це відповів: "Всі, хто ставить під сумнів права та відповідальність Константинопольського патріархату, ставить під сумнів саму структуру православ'я". За його словами, два роки по тому він бачить, як "нова церква розвивається", а митрополит Київський Епіфаній робить внесок "своїми братніми ініціативами в нормалізацію церковного життя". Зазначено, що станом на грудень 2020 року Православну церкву України (ПЦУ) визнали чотири помісні церкви: Православна церква Еллади, Православна церква Кіпру, Олександрійський та Константинопольський патріарх. Її предстоятель митрополит Епіфаній отримав Томос про автокефалію 6 січня 2019 року. Текст : <https://www.umoloda.kiev.ua/number/0/2006/153373/>*

2. Вишпольська І. С. Семантика любові у канонічному тексті Нового Завіту / І. С. Вишпольська // Вчені зап. Тавр. нац. ун-ту ім. В. І.

Вернадського. Серія : Філологія. Соц. комунікації”. — 2020. — Т. 31 (70), № 1, ч. 1. — С. 188-193. *На підставі проведеного дослідження запропоновано таке тлумачення поняття «релігійний дискурс»: релігійний дискурс – це один із різновидів інституційних дискурсів, якому притаманні специфічні риси, що відрізняють його від аналогічних: об’єктом виступає характер взаємозв’язків між комунікантами; постулати релігійного дискурсу є певним абсолютом, що не потребує жодних аргументацій й не підлягає критиці.*

3. “Відірватися від Росії”: Парафія Української Греко-Католицької Церкви на Буковині святкуватиме Різдво 25 грудня [Електронний ресурс] // Крим. світлиця. – 2020. – 25 груд. (№ 52). — Електрон. дані. *Йдеться про те, що Парафія церкви Різдва Пресвятої Богородиці та Святого Антонія Чернівецької єпархії Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) вперше святкуватиме Різдво Христове за новим стилем – 25 грудня. За словами настоятеля церкви Різдва Пресвятої Богородиці та Святого Антонія Василя Гасинця, парафіяни ще минулого року звертались до нього з ініціативою святкування Різдва за новим стилем.* Текст: <http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=22870>

4. Гал И. На Балканах скандал из-за подаренной Лаврову украинской иконы [Электронный ресурс] / Ирина Гал // Fakty.ua : [веб-сайт]. – 2020. – 18 дек. – Электрон. данные. *Йдеться про те, що 300-річна українська ікона з Луганська, яку в Боснії і Герцеговині (БіГ) подарували російському міністру закордонних справ Сергію Лаврову, стала причиною міжнародного скандалу. Як повідомило «Радіо Свобода», посольство України в БіГ направило ноту в місцеве МЗС із проханням надати докладну інформацію про те, чому ікону подарували Лаврову і як взагалі вона з’явилася в країні. Указано, що цінний подарунок російському міністру, який відвідував БіГ, вручив голова президії Боснії і Герцеговини, сербський представник Мілорад Додік. При цьому, як стверджують мас-медіа, на історичній цінності видно воскову печатку, яка свідчить, що ікона належить Україні.*

Текст: <https://ukraine.fakty.ua/363584-na-balkanah-skandal-iz-za-podarennoj-lavrovu-ukrainskoj-ikony>

5. Горелов С. К скандалу с подаренной Лаврову украинской иконой может быть причастен российский олигарх [Электронный ресурс] / Сергей Горелов // Fakty. ua : [веб-сайт]. - 2020. - 23 дек. — Электрон. данные. *Як повідомив ресурс "BBC News Україна", до міжнародного скандалу що спалахнув через ікону, подаровану главою республіки Боснія і Герцеговина Милорадом Додіком главі МЗС РФ Сергію Лаврову, може бути причетний російський мільярдер Костянтин Малофєєв. Так, боснійський сайт "Istraga" опублікував статтю «Костянтин Малофєєв, олігарх, який любить ікони, Мілорада Додіка й українських сепаратистів». Автор зазначив, що російський олігарх мав відношення до бойовиків Донбасу, які могли викрасти ікону. Автор статті вказав, що К. Малофєєв є колекціонером ікон, деякі з них він дарував людям по всьому світу. Він неодноразово зустрічався і з М. Додіком. Так, у 2014 році олігарх разом із учасником боїв на Донбасі Миколою Дьяконовим прилітав в аеропорт у Боснію і Герцеговину. Указано, що в МЗС РФ заявили, що повернули Боснії і Герцеговині подаровану Додіком ікону.* Текст: <https://world.fakty.ua/364108-k-skandalu-s-podarennoj-lavrovu-ukrainskoj-ikonoj-mozhet-byt-prichasten-rossijskij-oligarh>

6. Дудченко А. Українська церква підтримує легалізацію медичного канабісу / Анна Дудченко // Газета по-українськи. – 2020. – 24 груд. (№ 52). — С. 2. *Йдеться про те, що Православна церква України (ПЦУ) підтримує легалізацію канабісу, якщо його використовуватимуть лише в медичних цілях. За словами предстоятеля ПЦУ, митрополита Епіфанія, не повинно бути зловживання та вільного поширення наркотику. Він зустрічався з цього приводу із Прем'єр-міністром і Президентом України і наголошував, що рішення не має призвести до пагубних наслідків, адже не можна допускати, щоб у майбутньому під виглядом дозволеного в*

країні процвітала наркоманія. Зазначено, що появу канабісу в медицині допускає й Російська православна церква в Україні. Текст: <https://gazeta.ua/articles/ukraine-newspaper/ukrayinska-cerkva-pidtrimuye-legalizaciyu-medichnogo-kanabisu/1004631>

7. Епіфаній засудив передачу Лаврову старовинної української ікони з Луганська [Електронний ресурс] // Україна молода. – 2020. – 18 груд. – Електрон. дані. *Йдеться про інтерв'ю «Радіо свобода» Предстоятеля Православної церкви України (ПЦУ) митрополита Епіфанія, який прокоментував передачу главі МЗС Росії Сергієві Лаврову представниками Сербії старовинної української ікони з окупованого Луганська. Митрополит Київський і всієї України назвав це "політичним жестом" Сербії в бік Росії. За його словами, кожен народ повинен поважати інші народи й не робити таких вчинків. Посольство України в Боснії і Герцеговині направило ноту до Міністерства закордонних справ в Сараєві з вимогою невідкладно й однозначно з'ясувати, яким чином позолочена ікона з Луганська опинилася у країні. Текст :* <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/196/152911/>

8. Епіфаній оцінив імовірність переходу ПЦУ на святкування Різдва 25 грудня [Електронний ресурс] // Крим. світлиця. – 2020. – 25 груд. (№ 52). — Електрон. дані. *У контексті інтерв'ю для "Радіо Свобода" предстоятеля Православної церкви України (ПЦУ) митрополита Київського та всієї України Епіфанія зазначено, що ПЦУ перейде на святкування Різдва 25 грудня, коли для цього «дозріють», зокрема, прихожани. Текст:* <http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=22872>

9. Кириченко Ю. Теоретико-правові аспекти конституційного регулювання права на свободу світогляду і віросповідання в Україні та державах континентальної Європи / Юрій Кириченко, Ганна Давлетова // Наук. вісн. Дніпропетр. держ. ун-ту внутр. справ. — 2020. — № 2. — С. 15-

20. Розглянуто конституційну практику нормативного регулювання права на свободу світогляду і віросповідання.

10. Климончук О. М. Любомир Гузар / Оксана Климончук ; [передм. В. Єленського]. — Харків : Фоліо, 2020. — 120, [1] с., [2] арк. іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А809644** *Йдеться про Блаженнішого Любомира Гузара, українського релігійного діяча, патріарх-предстоятеля Української греко-католицької церкви, яку він очолював протягом 10 років. За цей час Л. Гузар зумів перенести осередок зі Львова до столиці, надавши конфесії загальноукраїнського масштабу. Зазначено, що Л. Гузар у 2005 році був одним із кандидатів на ватиканський престол. Вказано, що він став першим главою в історії УГКЦ, який добровільно зрікся своїх повноважень. Його за життя визнали великим, проте немає такого мірила, яким би можна було досягнути вплив Блаженнішого Любомира на порозуміння між християнами, на самоусвідомлення українського суспільства, зрештою, на ті події кінця ХХ - початку ХХІ століття, що створили сучасну Україну.*

11. Колногузова Д. Про врятованих малюків у "Вікні життя" / Діана Колногузова // Rіa (Вінниця). – 2021. – 13 січ. (№ 1). — С. 4. *Йдеться про те, що при жіночому монастирі Згромадження Дочок Милосердя Каносіянок у 2011 році відкрили рятувний пункт для дітей "Вікно життя". За дев'ять років у "Вікні життя" залишили п'ятьох дітей. У 2020 році монахині тут знайшли двох хлопчиків. Одну дитину вдалося повернути в біологічну родину, а для другого хлопчика знайшли іншу сім'ю. Зазначено, що алгоритм пошуку усиновлювачів здійснюють відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України (КМ України) № 905.*

12. Луговая Ю. Из-за подаренной Лаврову украинской иконы завели уголовное дело [Электронный ресурс] / Юлия Луговая // Fakty.ua : [веб-сайт]. – 2020. – 18 дек. – Электрон. данные. *Йдеться про те, що прокуратура Боснії і Герцеговини порушила справу після того, як виявилось, що глава республіки Мілорад Додік 14 грудня подарував міністру*

закордонних справ РФ Сергію Лаврову українську золоту ікону. Обставини з'ясовуватиме спеціально створена слідча група. Нагадано, на історичній цінності, привезеній з українського Луганська, чітко видно воскова печатка, яка свідчить, що ікона належить Україні. Зауважено, що долю луганської ікони можуть повторити десятки церковних пам'яток із Кафедрального собору святих рівноапостольних князів Володимира і Ольги у Сімферополі, який було вирішено ліквідувати за рішенням «суду» окупантів. Текст: <https://world.fakty.ua/363704-iz-za-podarennoj-lavrovu-ukrainskoj-ikony-zaveli-ugolovnoe-delo>

13. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку правової системи", 8 – 9 листоп. 2019 р. / Дніпров. гуманітар. ун-т, Юрид. ф-т ; [редкол.: О. О. Кисельов та ін.]. — Дніпро : Дніпров. гуманітар. ун-т, 2019. — 191 с. *Шифр зберігання в Бібліотеці: А807208* Зі змісту: *Зарубіжний досвід регулювання фінансово-господарської діяльності релігійних організацій / П. В. Бочков. – С. 60-63.*

14. Михайлуца М. І. Православне життя в Одесі: від революції до сталінського одержавлення (1917 – 1945) / Микола Михайлуца ; М-во освіти і науки України, Одес. нац. мор. ун-т, Нац. спілка краєзнавців України. — Херсон : Олді-плюс, 2019. — 375 с. - *Шифр зберігання в Бібліотеці: Б363787* Монографія присвячена православному життю в Одесі у найскладніший період нашої історії – від революції до радянсько-німецької війни(1917 – 1945 рр.). Концептом книги є нарисно-компаративний зріз минулого: від пореволюційної поліцерковності до одержавлення сталінським режимом, в якому розглядаються трансформації у православній спільноті мікропростору міста. У дослідженні зосереджено увагу на процесах, що супроводжувались з боку комуністичної влади пропагандистськими нападками, знищенням храмів, репресіями кліру, обмеженням впливу на міський соціум тощо. Окремим сегментом виступає дискурс про

християнське відродження за умов окупації міста у 1941 – 1944 рр. з його специфікою. Усі розділи книги “залюднені” новелами про духовних особистостей, які на думку автора, заслуговують на шану й пам'ять нащадків.

15. Нехай Бог береже і направляє Україну... [Електронний ресурс] // Голос України. – 2021. – 6 січ. (№ 2). – Електрон. дані. Наведено привітання народного депутата України, п'ятого Президента України Петра Порошенка із другою річницею підписання Томосу для Православної церкви України (ПЦУ). Петро Порошенко зазначив, що для нього було "великою честю і радістю" разом із Предстоятелем ПЦУ Митрополитом Епіфанієм брати участь у церемонії підписання і вручення Томосу у Стамбулі, та подякував усім, хто доклав зусиль і всіляко сприяв досягненню цієї великої спільної мети. "Нехай Бог береже і направляє Україну, нашу Православну церкву й усіх нас. Слава Господу! І слава Україні!", - наголошено у привітанні. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/340462>

16. Охрименко О. Что за скандал с украинской иконой, подаренной главе МИДа РФ [Электронный ресурс] / Ольга Охрименко // Fakty. ua : [веб-сайт]. – 2020. – 27 дек. — Электрон. данные. *Йдеться про нові факти навколо політичного скандалу, пов'язаного зі старовинною іконою, подарованою представником Боснії і Герцоговини російському главі МЗС Сергію Лаврову. Зазначено, що трьохсотрічна позолочена ікона з ликом святого Миколая Чудотворця вважається вивезеною з окупованого Луганська сербськими добровольцями, які воювали на боці проросійських бойовиків. Указано, що на виробі є сургучна печатка з написом «СРСР. Народний комітет з освіти. Укрнаука. Обласна комісія». Тобто до того, як потрапити у Боснію і Герцеговину, історична цінність перебувала на зберіганні в Україні. Зараз отримано підтвердження, що ікону дійсно вивезли з окупованого Донбасу ще у 2018 році. Наведено подробиці резонансного скандалу. Указано, що український посол у Хорватії Василь*

Кирилич вважає, що після повернення ікони в Сараєво був би логічним і наступний крок - передача історичної та культурної цінності до Києва. Поки на цю заяву представники Боснії і Герцоговини не відповіли. Текст: <https://ukraine.fakty.ua/364353-что-za-skandal-s-ukrainskoj-ikonoj-podarennoj-glave-mida-rf>

17. Паращевін М. А. Релігійні складові основних ризиків функціонування та збереження українського суспільства / М. А. Паращевін // Укр. соціум. — 2020. — № 3. — С. 44-61. *Визначено вплив релігійного чинника на систему основних ризиків, що загрожують функціонуванню українського суспільства. Останнім часом кількість і сила ризиків для нормального функціонування українського суспільства помітно збільшилися. З огляду на певне релігійне "відродження", одними із можливих ризиків є проблеми взаємодії між різними релігійними суб'єктами, а також релігійними суб'єктами та секулярним суспільством. Відповідно, зберігається потреба у відстеженні таких ризиків та оцінюванні їхньої значущості для суспільства. Обґрунтовано, що хоча релігія в Україні переважно через діяльність релігійних організацій може впливати на існування та реалізацію основних суспільних ризиків, проте її діяльність не створює системних ризиків. Безпосередньо релігія впливає на розгортання суспільно-політичних ризиків, натомість вплив на ризики в економічній і демографічній сферах відсутній.*

18. ПЦУ відзначає другу річницю створення [Електронний ресурс] // Україна молода. — 2020. — 15 груд. — Електрон. дані. *Йдеться про відзначення 15 грудня другої річниці створення Православної церкви України (ПЦУ), яку офіційно затвердили 2018 року на об'єднавчому соборі православних церков у Києві. З тих пір до неї перейшли майже 600 громад. Наведено хронологію створення Православної церкви України. Текст : <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/196/152798/>*

19. ПЦУ можуть визнати найближчим часом ще дві православні церкви – Петро Порошенко [Електронний ресурс] // Україна молода. – 2020. – 15 груд. – Електрон. дані. *Як повідомила "Україна молода" народний депутат України, п'ятий Президент Петро Порошенко в ефірі програми «Зворотній відлік» на каналі «UA:Перший» розповів, що визнання Православної Церкви України (ПЦУ) світовим православ'ям триває, і принаймні ще дві православні церкви готові це зробити. За його словами, ці дві церкви «знаходяться на дуже короткій відстані» до визнання Православної церкви України.* Текст :

<https://www.umoloda.kiev.ua/number/0/180/152794/>

20. ПЦУ молиться за справедливий мир для України – Епіфаній [Електронний ресурс] // Україна молода. – 2021. – 1 січ. – Електрон. дані. *Йдеться про новорічне звернення Предстоятеля Православної церкви України (ПЦУ) Епіфанія. Предстоятель ПЦУ закликав українців бути добрими та милосердними до ближніх і цінувати кожну мить. Митрополит Київський і всієї України також запевнив, що помісна церква молиться за справедливий мир для України.* Текст :

<https://www.umoloda.kiev.ua/number/0/188/153293/>

21. Стрілько-Тютюн В. В. Українці від Бога : рух за встановлення Української Автокефальної Православної Церкви на Бориспільщині в 1920 – 1930-х роках / Валентина Стрілько-Тютюн. — Київ ; Кам'янець-Подільський : Друкарня "Рута", 2020. — 539, [4] с. : іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А809418** *Висвітлено невідомі сторінки становлення, ствердження та знищення Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ) на Бориспільщині в 1920 – 1938 роках. Розглянуто трагічні долі багатьох учасників потужного всеукраїнського автокефального руху в той період, а також порядок створення та реєстрації в органах радянської влади нових статусів церковних громад. Здійснено детальний аналіз репресивних заходів московсько-більшовицьких окупантів проти УАПЦ. Подано багато невідомих історичних документів.*

22. Чорна С. Унікальну Андріївську церкву відкрили після тривалої реставрації [Електронний ресурс] / Світлана Чорна // Голос України. – 2020. – 15 груд. (№ 232). – Електрон. дані. *Йдеться про відкриття після реставрації Андріївської церкви, збудованої за проектом видатного архітектора Франческо Бартоломео Растреллі у 1747 - 1762 рр. у стилі бароко. Зазначено, що 18 жовтня 2018 року рішенням Верховної Ради України (ВР України) Андріївська церква була передана у безоплатне користування Вселенському патріархату, і таким чином відбулося відновлення давньої ставропігії Вселенської Патріархії в Україні.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/339695>

23. Щоткіна К. Питання від лукавого [Електронний ресурс] / Катерина Щоткіна // Дзеркало тижня. – 2021. – 8 січ. — Електрон. дані. *Йдеться про те, що два роки минуло від моменту підписання Томосу про автокефалію української церкви, але «Томос – не справжній» і «Томос – фейл» залишаються нев'янучими трендами в медіапросторі. Зауважено, що основний скепсис із приводу Православної церкви України (ПЦУ) та автокефалії зазвичай демонструють російські колеги. Причому не тільки ті, хто абсолютно відверто відпрацьовує політичне замовлення, а й ті, хто формально ніким не ангажований. Саме звідтіль розмова періодично збивається на «нічого не вийшло» – об'єднання немає, визнання рухається зі страшним скрипом, у ПЦУ «розкол» (демари патріарха Філарета). Наголошено, що згідно із церковною статистикою кількість далеко не завжди переходить у якість: ті, в кого більше парафій, зовсім не обов'язково успішніші в місії. Зате якість може позитивно позначитися на кількості, – парафії будуть, якщо церква знайде спосіб залучити людей.* Текст: <https://zn.ua/ukr/church/pitannja-vid-lukavoho.html>

24. Яновський С. Пастир пішов до Нацгвардії служити / Сергій Яновський // Голос України. – 2020. – 23 груд. (№ 238). — Електрон. дані. *Йдеться про протоієрея Свято-Троїцького храму Юрія Курила, який*

служить капеланом у військовій частині № 3056 Національної гвардії України. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/340042>

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск: Зайченко Н. Я.

15.01. 2021 р.